

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeus

Kokousmuistio

VN/34714/2023

16.6.2025

Valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeusverkoston kokous

Aika: 3.3.2025 klo 12.00–14.00

Paikka: Sali 4, Eteläesplanadi 4

Osallistujat:

			Läsnä
Puheenjohtaja	Johanna Suurpää	OM	x
Jäsenet	Päivi Kantanen	TEM	x
	Seija Jalkanen	TEM	
	Lotta von Troil	YM	x
	Matleena Haapala	YM	x
	Tanja Leikas-Botta	UM	x
	Krista Oinonen	UM	x
	Tapio Puurunen	SM	x
	Hanne Huvila	SM	x
	Pentti Lähteenoja	MMM	
	Katriina Nousiainen	VNK	x
	Panu Artemjeff	OM	x
	Ilkka Ojala	PLM	
	Jouko Narikka	VM	x
	Jussi Sallila	OKM	x
	Satu Paasilehto	OKM	
	Kimmo Kiiski	LVM	
	Maija Iles	STM	
	Minna Viuhko	STM	x
Asiantuntijat	Juha-Pekka Konttinen	EOA	x
	Minna Ruuskanen	OKV	x

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

	Susan Villa	IOK	x
Sihteeri	Anna Saarela	OM	x
Muut osallistujat	Nanni Olsson	OM	x
	Hanna Kiiskinen	OKM	
	Jenna Uusitalo	STM	x

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.03.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Pöytäkirja hyväksyttiin.

3 Neljäs kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma

Saarela/OM esitteli toimintaohjelmaluonnosta ja kertoi suunnitelmista jatkovalmistelun suhteen. Ministeriöillä on mahdollisuus kommentoida luonnosta 16.3. mennessä, ja ohjelman valmistelua tullaan jatkamaan oikeusministeriössä myös kommenttikierroksen aikana. PIO-verkoston kommenttikierroksen jälkeen luonnos siirtyy oikeusministeriön poliittisen johdon käsittelyyn, joka saattaa tuoda muutoksia ohjelman sisältöön. Todettiin, että kunkin ministeriön hankkeilla on oman ministeriönsä poliittisen johdon kuittaus, ja on hyvä huolehtia hyvästä tiedonkulusta ministeriöiden johdon kanssa myös jatkossa.

Ohjelmaluonnokseen sisältyy kuvausta oikeusvaltiosta ja sen suhteesta perus- ja ihmisoikeuksiin, sekä suomalaisen oikeusvaltion vahvuuksien ja haasteiden ja uhkien tarkastelua. Ministeriöiden toimintaohjelmahankkeet on koottu hankelukuun, jonka alaluvut perustuvat aiemmin PIO-verkostolle esiteltyyn kaavioon. Alaluvut ja niihin kuuluvien hankkeiden otsikot käytiin tiiviisti läpi. Viimeisessä luvussa kerrotaan siitä, miten toimintaohjelman toteutumista on tarkoitus seurata.

Olsson/OM esitteli ministeriöille käytännön ohjeita luonnoksen kommentointiin. Kommenttikierroksen ohjeet ja linkki toimintaohjelmaluonnokseen toimitetaan verkoston jäsenille kirjallisesti kokouksen jälkeen.

4 Valtioneuvoston toimenpideohjelma rasismin torjumiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Nousiainen/VNK esitteli toimenpideohjelman täytäntöönpanoa ja ajankohtaisia hankkeita. Ohjelma perustuu yhdenvertaisuustiedonantoon, ja sen toimeenpanossa on vuoden 2025 alussa siirrytty laajempaan vaiheeseen, jossa myös muut ministeriöt ovat mukana. Rahoitusta on saatavilla ministeriöiden hankkeisiin, jotka jatkuvat tämän ja ensi vuoden. Vuonna 2027 on luvassa arviointia. Ohjelma keskittyy erityisesti nuoriin, ja siinä

tarkastellaan mm. eriarvoistavia rakenteita, hyvien väestösuhteiden vahvistamista, rasismia koskevaa tietopohjaa ja työmarkkinoille pääsyn edistämistä.

Yksi PIO-verkoston kannalta keskeisistä toimista on hallituksen hallituksen kansainvälisiä suosituksia koskeva käsittely, joka järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2024. Todettiin, että linjaava keskustelu suositusten pohjalta tehtävistä toimista oli parempi käydä valtiosihteeritasolla. VNK:n toimia tukevia linjauksia tehtiin valtiosihteerien ohjausryhmässä. Kansalaisjärjestöt ovat toivoneet prosessiin läpinäkyvyyttä ja eduskunnan mukaan ottamista.

Nousiainen kertoi, että perusoikeusseuranta.fi-sivuston aineiston sisällöstä on tilattu analyysiraportti, joka julkaistaan rasismien vastaisella viikolla maaliskuussa. Raportti keskittyy lasten ja nuorten etnisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen.

Kevään aikana tullaan järjestämään kansliapäälliköille ja ministereille koulutus rasismista. Seuranta- ja arviointi-indikaattoreita kehitetään yhteistyössä tutkijoiden ja järjestöjen kanssa, ja hankkeiden etenemistä voi seurata maaliskuussa julkaistavalla verkkosivulla. Lisäksi suunnitteilla on järjestöverkosto Maltan mallin mukaisesti.

Pj kiitti esittelystä ja piti esiin nostettuja teemoja tärkeinä. Pj muistutti myös OM:n ylläpitämästä Digiraati-alustasta, jota voidaan hyödyntää lasten ja nuorten kuulemisessa. Villa/IOK kiitteli nuoriin kohdistuvaa fokusta. Nuorten osallisuus nähdään IOK:ssa tärkeänä, ja nuoret on keskeistä ottaa mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Nousiainen/VNK yhtyi tähän ja kertoi, että keväällä on tarkoitus tavata mm. musliminuoria ja kerätä heiltä ideoita ja näkemyksiä.

5 Ajankohtaiset kansainväliset ihmisoikeusasiat

Ulkoministeriö esitteli kokouksessa ajankohtaisia kansainvälisiä ihmisoikeusasioita. Oinonen/UM kertoi, että syksyllä on alkamassa neuvottelut uudesta valinnaisesta pöytäkirjasta YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen maksuttomasta varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta ja toisen asteen opetuksesta. Ikääntyneiden oikeuksia koskeva sopimusaloite on käsittelyssä meneillään olevassa YK:n ihmisoikeusneuvoston 58. istunnossa. YK:ssa on laadittu sopimusluonnos oikeudesta kehitykseen, jonka neuvotteluihin EU ja sen jäsenvaltiot eivät ole osallistuneet. Keskusteluissa nousee ajoittain esille mahdollinen uusi valinnainen pöytäkirja kaikkinaiseen naisten syrjinnän poistamista koskevaan yleissopimukseen naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Euroopan neuvoston puitteissa jatketaan keskustelua ympäristöä ja ihmisoikeuksia koskevan uuden oikeudellisesti velvoittavan instrumentin tarpeesta. Tämä edellyttää myös kansallista kannanmuodostusta. Oviedon yleissopimuksen lisäpöytäkirjaluonnos tahdonvastaisesta hoidosta on annettu ministerikomitealle.

Ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon määräaikaisraportoinnissa annetaan toukokuussa raportti YK:n kidutuksen vastaiselle komitealle 8. valvontakierroksen nopeutettuun

täytäntöönpanon valvontaan nostetuista suosituksista. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea käsittelee Suomen ensimmäisen raportin elokuussa. Lanzaroten sopimuksen toisen valvontakierroksen suosituksista raportoidaan maaliskuussa ja kolmannen valvontakierroksen toisesta osasta syyskuussa. Valvontakierrokset menevät päällekkäin, mikä tekee työstä kuormittavaa. Kansallisten vähemmistöjen suojelemista koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevat suositukset ovat tulossa keväällä tai kesällä. Lisäksi odotetaan kirjettä Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta uuden raportointimenettelyn mukaisen raportin määräajasta.

Suomea vastaan vireillä olevia ihmisoikeusvalituksia on nyt 48, joista 8 EIT:ssa ja 40 YK:n sopimusvalvontaelimissä. Turvapaikka-asiat ovat edelleen suurin ryhmä. EIT antaa 6.3. Suomelle kaksi ratkaisua eläketulon lisäverotusta koskevissa asioissa Tulokas v. Suomi ja Taipale v. Suomi. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komiteassa on tullut vireille uusi ihmisoikeusvalitus kroonista väsymysoireyhtymää sairastavien syrjinnästä myönnettäessä työttömyystukia. Tämä on ennakkotapausluonteinen valitus. EIT:n ns. vanhoja tuomioita on täytäntöönpanon valvonnassa viisi. Kyseessä on nk. Nykänen-ryhmä (ne bis in idem). YK:lle raportoidaan parhaillaan TSS-komitean ja lapsen oikeuksien komitean ratkaisusta koskien malminetsintävarauksia ja -lupaa saamelaisalueilla.

YK:n ihmisoikeusneuvostolle on annettu neljäs vapaaehtoinen väliraportti UPR-suositusten täytäntöönpanosta. Raporttiluonnoksesta järjestettiin keskustelutilaisuus 6.2. Oinonen kiitti ministeriöitä osallistumisesta.

Leikas-Bottà/UM kertoi, että kansainvälisen politiikan kentällä Yhdysvaltojen toimet, erityisesti Trumpin hallinnon vaikutukset, näkyvät vahvasti. Haasteita on mm. gender-kysymysten, YK-järjestöihin ja rahastoihin kohdistuneiden rahoitusleikkausten sekä kansalaisyhteiskunnan osallistumisen kohdalla.

PIO-verkoston rooli virkahenkilöiden tukemisessa ja linjausten seurannassa nähtiin tärkeänä.

6 Muut asiat

Ei muita asioita.

7 Kokouksen päättäminen

Pj päätti kokouksen klo 14.00.